

Vogelvlucht

13e JAARGANG — No. 4 — 1975

KLM

December 1975
Dertiende jaargang no. 4

UITGAVE VOOR
AUSTRALIË EN NIEUW-ZEELAND
VAN DE
KONINKLIJKE LUCHTVAART
MAATSCHAPPIJ N.V.

Redactie: Gon van Baer
c/-KLM, G.P.O. Box 4095,
Sydney, 2001, N.S.W.

WAAR U DE KLM KUNT VINDEN

KLM-kantoren:
99 Elizabeth Street
Sydney 2000 N.S.W. Tel. 2336255
80 Collins Street
Melbourne 3000 Vic Tel. 635111

EN DE GENERAAL AGENTEN IN
AUSTRALIË EN PAPUA/NIEUW-GUINEA:

Ansett Airlines of Australia
140 North Terrace
Adelaide 5000 S.A. Tel. 510461

16 Ann Street
Brisbane 4000 Qld. Tel. 320171

26 St. George's Terrace
Perth 6000 W.A. Tel. 250201

62 Northbourne Avenue
Canberra 2600 A.C.T. Tel. 497333

178 Liverpool Street
Hobart 7000 Tas. Tel. 230551

Air Niugini
A.N.G. House, Hunter Street,
Port Moresby, Papua New Guinea

IN NIEUW-ZEELAND:

KLM-kantoren:
P. O. Box 3538, Auckland

P.O. Box 96, Wellington
New Zealand National Airways Corporation
zijn Generaal-Agenten voor geheel Nieuw-
Zeeland

U kunt zich voor inlichtingen en
reserveringen voorts wenden tot alle
erkende reisbureaus.

BIJ DE VOORPLAAT:

Portret van een onbekende man, een
werk van Cornelis de Zeeuw, eind
16e eeuw. Op de achtergrond: „De
rijke man en de arme Lazarus”, uit de
Goudse School, ±1570. De naam van
de schilder is niet bekend.

Aan de lezeressen en lezers van Vogelvlucht

Sydney, December 1975

Weer ligt een vreugdevolle tijd in het verschiet, de tijd rond Sint Nicolaas en Kerstmis, de tijd waarin onze gedachten uitgaan naar hen die ons dierbaar zijn, zowel hier als in Nederland. Ook de vrienden bij wie en de plekjes waar wij ons gelukkig voelden, komen ons meer speciaal in deze dagen voor de geest.

Het zijn de momenten waarop wij ons in nog sterkere mate bewust zijn van de brug die de KLM — in figuurlijke zin — in stand houdt, als een schakel tussen mensen die niet in elkaars nabijheid vertoeven, met plaatsen ook, ver van ons home. De oorsprong van deze band leidt naar een ver verleden, naar 1606. Het was in dat jaar dat een zekere Willem Jansz met een Hollands schip op Great South Land stiet. Hij was een goed zeeman. Enigszins kortzichtig was hij echter wel. Immers, wanneer hij de Nederlandse vlag op het strand had geplant met de woorden: „Dit is van ons”, hoe anders zou dan de loop der geschiedenis zijn geweest.

Zoals bekend, viert Amsterdam in het ten einde spoedend jaar zijn zevenhonderdste verjaardag met een keur van feestelijkheden, o.a. „Mokum 700”, een geweldige manifestatie van allerlei zaken en gebouwen zoals deze eens waren.

1975 is ook „Monumentenjaar”, niet al-

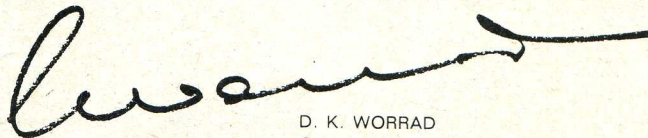
leen in Amsterdam maar overal in Nederland. Kortgeleden was het mij tijdens een ééndaags autotochtje door de streek ten noorden van Amsterdam een genoeg in plaatsen als Monnickendam, Hoorn, Enkhuizen, Medemblik en Alkmaar het restauratiewerk te bewonderen verricht aan prachtige 17e- en 18e-eeuwse gebouwen. Een wandeling door deze oude steden en langs de havens is een belevenis van de eerste orde. Soortgelijke restauraties zijn verricht in het westelijk en zuidelijk deel van Nederland.

Wat zal 1976 brengen? Veel ligt nog in de schoot der goden verborgen. Hiervan kunnen wij echter verzekerd zijn:

- Het zal anders zijn dan vroeger.
- Het zal anders zijn dan we denken.
- De veranderingen zullen elkaar sneller opvolgen.

Het lijkt onder deze omstandigheden van belang het hoofd koel te houden en al hetgeen waaraan we waarde hechten als mede onze prioriteiten niet uit het oog te verliezen.

Met mijn oprechte dank voor de vriendschap, steun en hooggewaardeerde medewerking die u de KLM hebt willen verlenen, hierbij ons aller beste wensen voor een gelukkig Kerstfeest en een voorspoedig Nieuwjaar.

D. K. WORRADA
General Manager for
Australia & New Zealand

Een witte Kerstmis voor Amersfoort

Overpeinzing bij de oude meesters

Boven:
Rembrandts beroemde ets
„Dr Faust in zijn studeerkamer”

Rechts:
Adriaen van Wesel:
„Musicerende Engelen” (eikehout), 1475/77

Ik zou er een lief ding onder durven verdedden dat, wanneer men tweehonderd of meer Nederlanders de vraag zou voorleggen of zij ooit van een geniaal zestiende-eeuwse schilder, Cornelis de Zeeuw, hebben gehoord, zij die vraag ontkennend zouden beantwoorden. Toch zal men in het meest vermaarde museum ter wereld — het Rijksmuseum in Amsterdam — een werk van deze meester kunnen bewonderen: Portret van een onbekend manspersoon. Toevallig noem ik nu De Zeeuw. Maar zo zijn er tientallen. Geniale artiesten, wier werken de wanden van het Rijksmuseum sieren, maar waarvan de namen zelden of nooit tot het grote publiek zijn doorgedrongen.

Overpeinzing bij de oude meesters

Dit alles overpeins ik als ik op een zonnige julimiddag door het Rijksmuseum dwaal. Het is druk in de voorhal. Geroezemoes van buitenlandse toeristen.

„The Nightwatch, please.”

„Die Nachtwache, bitte.”

De suppoost wijst met een gewoontegebaar de richting naar Rembrandts meesterwerk.

Bij de balie is het gezellig. De prachtige reproducties, de albums vol fraaie afbeeldingen, vinden veel aftrek.

Om de herinnering levendig te houden.

Of als documentatie vóór de rondgang.

Deze begint in de voorhal en voert langs de werken van de beroemdste schilders met als eindpunt de Nachtwacht van Rembrandt.

Ik dwaal zo maar wat rond. Planloos. Wat mij het meest boeit, is het feilloze beeld dat de vijftiende-, zestiende- en zeventiende-eeuwse meesters van hun tijd gaven. Naast de — althans voor mij — onbekenden, zijn er zelfs anonymi als „De meester van Alkmaar” bij voorbeeld. Niemand weet wie hij was. Intussen geeft zijn „Hongerigen spijzigen” een haarscherp beeld van zeden en gewoonten van het Alkmaar uit de laat-vijftiende eeuw. En wat te zeggen van „De Rijke Man en de Arme Lazarus” van de hand van een onbekende uit de Goudse School, plm. 1570.

Dit alles overziende moet men wel tot de conclusie komen, dat in minstens één op de vijftiendertig Nederlanders uit die jaren een geniaal of tenminste een zeer talentvol schilder heeft gestoken.

Ik loop zo'n beetje tegen de stroom in. Sint Lucas moge het mij vergeven, maar ik stel mijn bezoek aan „Het uitrukken van de compagnie van kapitein Banning Cocq en Willem van Ruytenburgh” voor onbepaalde tijd uit. Op een gegeven ogenblik sta ik oog in oog met de „Regenten van het ziekenhuis” van Ferdinand Bol. Prinsheerlijk zitten ze daar in hun zelfvoldaanheid, eeuw na eeuw, de vleesgeworden ijdelheid.

Op het stuk van zelfingenomenheid spant een zekere heer Roelof Meulenaer de kroon. Roelof heeft zich op bestelling laten portretteren. Dat zie je zó. De genadeloosheid waarmee de grote Ferdinand hem aan het nageslacht heeft prijsgegeven, heeft hij kennelijk niet dóórgehad. De meest opzichtige kermis der ijdelheid is wel het „Korporaalschap van kapitein Roelof Bicker” van Bartholomeus van der Helst. Een schuttersmaaltijd die er wezen

mag. Van der Helst was de grote modeschilder. Zijn cliëntenkring bestond voornamelijk uit rijke Amsterdamse kooplieden. Als portretschilder was hij méér gezocht dan Rembrandt.

Of de vrolijkheid van Jan Steen met de huiselijke feestjes, de muziek, de wijn en de uitbundige lach echt gemeend was, is in de loop der tijd met stelligheid tegengesproken. Hoe dan ook, in zijn „Vrolijk huisgezin”, zijn „Sinterklaasavond” en in verscheidene andere werken van zijn omvangrijke oeuvre (ongeveer 800) komt het „Mens durf te leven” wel zér duidelijk tot uiting. Rijst de vraag: Schilderde deze geniale artiest deze taferelen omdat hij er zich toe aangetrokken voelde? Hield hij van deze sfeer, doortrokken van dwaasheid, soms op de rand van losbandigheid?

Wel neen, zeggen de heren van de cultuur, Jan Steen was in wezen een moralist die onder het mom van vrolijkheid zijn satirieke zedelessen gaf. Deze opvatting wordt algemeen gehuldigd. Totdat wellicht op een gegeven moment een gezaghebbend cultuurheer zegt: Och kom, Jan Steen was een vrolijke Frans, die het allemaal wel leuk vond en er niet over peinsde zedelessen te gaan uitdelen.

Na de luidruchtigheid van Jan Steen, de verstilling van Gerard Terborch. „Gezelschap in interieur” met de ranke meisjesgestalte-in-zijde, de koppelaarster en — naar wordt beweerd — de huwelijkskandidaat, is van een uiterste verfijning.

Een schilderij om uren naar te kijken.

En wat te zeggen van „Het spinstertje” van Nicolaas Maes? Geen schrijver, dich-

ter of filosoof heeft ooit zo duidelijk het begrip „deemoed” tot uitdrukking gebracht als Nicolaas dit deed middels zijn conscientieuze spinstertje. Om nog maar te zwijgen van de overbekende „Oude vrouw in gebed”, het schilderij met de biddende vrouw, de tafel waarop de maaltijd en de astrante kat. . .

Ook hier de deemoed in de meest superieure vorm.

Als tegenhanger „De bedreigde zwaan” van Jan Asselijn. Die langhals is me er eentje. Alles staat gespannen. Van kop tot zwemvliezen. De vleugels slaan nijdig om zich heen. Met een beetje fantasie hóórt men het dreigend gekrijs. Alle woede, alle gramschap, één complex van haatgevoelens, zijn in de houding van dit van nature statige, hautaine dier gecomprimeerde.

Rembrandts „Nachtwacht” uit 1642 — vlak na de bravoure periode van de meester — stelt het uitrukken van de

De Nachtwacht gewond!

Wij vernamen het juist bij het ter perse gaan van dit nummer. Met een gekarteld mes bracht een geestelijk gestoorde dertien steken toe aan Rembrandts meesterwerk.

De restauratie is in volle gang (duur vijf maanden). Het schilderij blijft ter plekke, zodat het publiek de vorderingen van het uiterst delicate restauratiewerk kan gadeslaan. Door vijf grote ruiten kan men zien hoe de hechting van de fatale kerven in zijn werk gaat. Dagelijks van 12 tot 2 uur.

Compagnie van Frans Banning Cocq voor. Algemeen bekend is dat de heren die erop voorkomen (met uitzondering natuurlijk van de twee hoofdfiguren), maar matig, eigenlijk helemaal niet te spreken waren over Rembrandts meesterwerk. In plaats van pracht en praal, met alle schittering van uniformen, dit halfduister met schimmige figuren, een onheilspellend, donker geheel, dat veel, zo niet alles van militante schittering aan het oog onttrok. Neen, dan Bartholomeus van der Helst of Ferdinand Bol. Die conterfeitten tenminste duidelijk. Alle helden ten voeten uit, goed herkenbaar en in een belichting die de stoerheid op zijn voordeligst deed uitkomen.

In 1715 verhuisde „De nachtwacht” van de Doelenzaal aan de Kloveniersburgwal

